

ANALIZA EVOLUȚIEI RENTABILITĂȚII FONDURILOR DE PENSII ADMINISTRATE PRIVAT ÎN ROMÂNIA

ANALYSIS OF THE EVOLUTION OF PROFITABILITY OF PRIVATELY MANAGED PENSION FUNDS IN ROMANIA

Autor: Andreea-Mihaela PAULIUC, licență
Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, România
E-mail: andreea.pauliuc1@student.usv.ro

Scientific coordinator: Anișoara-Niculina APETRI
The ORCID code: ORCID:0000-0002-8815-7111
Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, România
E-mail: anisoara.apetri@usm.ro

Abstract. *The topic of pensions in the contemporary world is becoming increasingly significant, given people's need to secure income in their advanced years. In Romania, the public pension system is proving insufficient, which has led to the emergence of private pension funds. Utilizing current legislation and annual reports from major private pension companies, we analyzed the evolution of profitability for privately managed pension funds. Ultimately, our study observed that profitability is linked to associated risks, and contributing to such funds can become a crucial aspect in securing one's future livelihood.*

Keywords: *public pension, pension funds, profitability, associated risks*

JEL: G0, M2

Introduction

Prezenta lucrare are drept scop identificarea și analiza randamentelor și riscurile fondurilor de pensii la nivelul României. În acest sens, am luat în considerare 5 fonduri de pensii administrate privat și 6 fonduri de pensii facultative de pe piața din România, vizând demonstrarea existenței unei corelații dintre structura portofoliului de investiții, randamentul și riscul asociat. Completând studiul, am analizat și structura pe categorii de vârstă a participanților acestor fonduri, pentru a arăta comportamentul oamenilor de a face un efort în plus pentru stabilitatea lor.

Basic content

Sistemele de protecție socială au evoluat odată cu apariția și dezvoltarea nevoii de protecție și siguranță financiară împotriva riscului de reducere sau chiar pierdere a capacității de muncă. Izvoarele istorice atestă existența unor forme de protecție socială încă din antichitate, însă reglementările din domeniu apar pentru prima dată în Germania după sfârșitul secolului al XIX-lea.

În România, protecția socială s-a concretizat sub forma „cutiilor bunătații” sau „coșul fraternității” (Balteș, 2018), iar din 1912 a fost instituit un sistem bazat pe contributivitate echitabilă, la care participau în mod egal angajații, angajatorii și statul. În perioada comunistă s-a introdus sistemul pay-as-you-go, care a avut succes datorită creșterii ratei de ocupare. În prezent, România funcționează pe un sistem bazat pe 4 piloni prezentat în figura nr. 1.

Pilonul I funcționează pe principiul contributivității, arătând faptul că fondurile de pensii se constituie din contribuțiile datorate de persoanele fizice și juridice participante la sistem. Cel de-al doilea pilon a fost creat pentru a veni în ajutorul primului, aducând un venit în plus pentru pensia de stat, fiind administrat de societăți private de asigurări, conform legislației. Acest pilon este obligatoriu, iar sumele acumulate se vor diminua sau vor scădea în funcție de performanța fondului. Spre deosebire de acesta, pilonul III este facultativ și administrat în mod activ de societăți private de asigurări. Sumele retrase de contribuabili sunt scutite de la plata impozitului pe venit. Iar pilonul IV face referire la pensiile ocupaționale, acesta existând, în prezent doar la nivel legislativ.

Pe piața pensiilor private din România se întâlnesc 7 fonduri de pensii administrate privat aferente pilonul II și 10 fonduri de pensii facultative specifice pilonului III. Acestea sunt deținute și gestionate

de diferite societăți de pensii private diferențiindu-se prin structura activelor, riscul asociat și randamentul declarat.

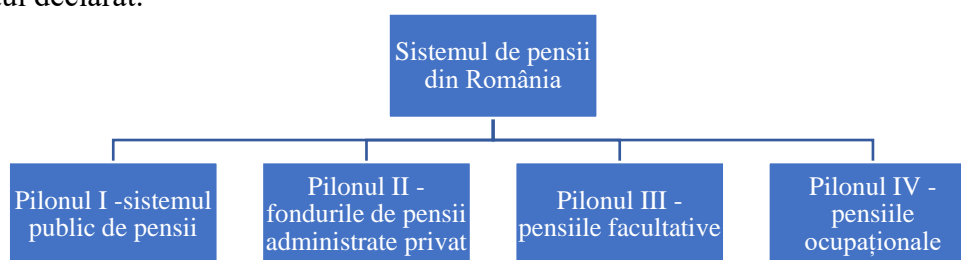

Figura 8. - Sistemul de pensii din România

Companiile de asigurări care dețin astfel de fonduri publică trimestrial evoluția ratelor de rentabilitate, structura portofoliului de investiții dar și rapoarte privind activitatea acestora. Randamentele fondurilor de pensii provin din plasamentele pe piața de capital care diferă de la o companie la alta și sunt corelate cu nivelul de risc declarat în prospect (Autoritatea de Supraveghere Financiară, 2022). Există trei situații în care se poate încadra un fond de pensii privat în ceea ce privește riscul investițional, anume:

1. risc scăzut – 10% – specific fondurilor de pensii ale căror investiții majoritare se îndreaptă către instrumente cu venit fix cum ar fi titlurile de stat, depozitele bancare;
2. risc mediu – 10- 25% – arată un echilibru al investițiilor fondurilor de pensii, atât în instrumente cu venit fix, cât și valori mobiliare cum ar fi acțiunile, care sunt puțin mai riscante;
3. risc ridicat – peste 25% – caracterizează fondurile de pensii care alocă majoritatea resurselor în plasamente cu venit variabil cum ar fi acțiuni tranzacționate pe piețe reglementate, fonduri mutuale etc.

Pe piața actuală există fonduri aferente pilonului II care sunt caracterizate printr-un nivel de risc ridicat cum ar fi Fondul de Pensii Administrat Privat ARIPI, deținut de Generali Group, celelalte companii optând pentru un risc mediu. Pentru pilonul III, risc ridicat întâlnim în cadrul Fondul de Pensii Facultative NN ACTIV și Fondul de Pensii Facultative AZT VIVACE.

Un alt subiect important atunci când abordăm pensiile private îl reprezintă structura investițională, care este administrată conform principiului administrării prudente, pentru obținerea securității, diversificării, calității, lichidității și profitabilității activelor acestora. Astfel, fondurile de pensii, atât pilon II, cât și pilon III investesc în acțiuni, obligațiuni corporative, obligațiuni municipale, obligațiuni emise de entități străine neguvernamentale, titluri de stat, investiții în fonduri mutuale, depozite bancare, precum și instrumente derivate (Autoritatea de Supraveghere Financiară, 2022). Un rol foarte important îl joacă Autoritatea de Spraveghere Financiară, care aduce direcții de orientare în acest sens.

Conform rapoartelor publicate pe site-urile companiilor de asigurări ce dețin astfel de fonduri de pensii pilon II și pilon III, rentabilitatea aferentă este publicată trimestrial și poate varia în funcție de contextul economic național și internațional. Analizând fondurile de pensii administrate privat puse la dispoziție de companii precum Allianz Țiriac, NN, Generali, Metropolitan Life, Carpathia Pensii, pentru perioada 2019 – 2023 putem observa evoluția rentabilității acestora, așa cum reiese din tabelul 1.

Tabelul 7. Rentabilitatea fondurilor de pensii administrate privat în perioada 2019- 2023

FONDUL DE PENSII PILON II	2019	2020	2021	2022	2023
Fondul de Pensii Administrat Privat AZT VIITORUL TĂU – risc mediu	6.4703%	5.3412%	5.7763%	4.0181%	7.2489%
Fondul de Pensii Administrat Privat NN – risc mediu	6,1156%	5.2742%	5.9138%	4.0463%	7.4016%
Fondul de Pensii Administrat Privat ARIPI – risc ridicat	6.1061%	5.6480%	6.0746%	4.3189%	8.0596%
Fondul de Pensii Administrat Privat VITAL – risc mediu	6.9216%	5.6365%	5.9777%	4.4764%	7.5311%
Fondul de Pensii Administrat Privat METROPOLITAN LIFE – risc mediu	6.8251%	5.3996%	5.5931%	4.5650%	7.4449%

Sursa: întocmit de autor

Din tabelul de mai sus putem afirma faptul că ultimul trimestru al anului 2023 a adus randamentele cele mai bune pentru toate planurile analizate, creșterea fiind semnificativă având în vedere nivelul din anul precedent, când s-au înregistrat cele mai mici valori ale rentabilității, de puțin peste 4%. De asemenea, fondul de pensii administrat privat Aripî, al companiei Generalli este cel mai profitabil, comparativ cu celelalte fonduri analizate, însă este de menționat că riscul asociat este unul ridicat. Între aceste companii diferențele sunt foarte mici, fapt explicat de structura asemănătoare a investițiilor.

În continuare am analizat rentabilitatea fondurilor de pensii aferente pilonului III, iar datele le-am sintetizat în tabelul 2.

Tabelul 8. Rentabilitatea fondurilor de pensii facultative în perioada 2019- 2023

FONDUL DE PENSII PILON III	2019	2020	2021	2022	2023
Fondul de Pensii Facultative NN ACTIV – risc ridicat	5,6170%	8.0593%	6.3409%	3.4656%	7.2699%
Fondul de Pensii Facultative NN OPTIM – risc mediu	4,6403%	7.2801%	4.8013%	2.5877%	5.8930%
Fondul de Pensii Facultative AZT MODERATO -risc mediu	5.9683%	8.4399%	5.3304%	3.1948%	6.2810%
Fondul de Pensii Facultative AZT VIVACE -risc ridicat	6.3529%	9.1469%	6.6472%	3.6797%	7.1639%
Fondul de Pensii Facultative STABIL – risc mediu	4.8199%	8.5176%	5.9573%	3.1867%	6.1395%
Fondul de Pensii Facultative AEGON ESENȚIAL – risc mediu	6.3269%	8.5537%	5.0071%	3.5835%	6.8802%

Sursa: întocmit de autor

Conform informațiilor extrase din tabelul de mai sus observăm faptul că nivelul ridicat al riscului este asociat celor mai performante fonduri de pensii și anume cel al companiei NN Activ și Azt Vivace, întrucât acestea își concentrează o pondere mai mare în instrumente cu venit variabil, în principal acțiuni ale companiilor cotate la Bursa de Valori București, care deși sunt mai variabile acestea aduc un plus de valoare, sunt mai profitabile. Cel mai mare randament este întâlnit în anul 2020 în cadrul fondului de pensii facultative Azt Vivace de 9,14%, an caracterizat de valori ridicate ale rentabilității și pentru celelalte fonduri de pensii analizate. În schimb cele mai mici valori se întâlnesc în anul 2022, resimțindu-se efectele cauzate de situația conflictuală limitrofă României.

Conclusions

Așadar, piața pensiilor private din România pune la dispoziție fonduri de pensii diversificate, atât cu nivel de risc ridicat, cât și mediu, randamente ce se pot concretiza în timp într-un venit suplimentar, care va menține nivelul de trai de după pensionare a persoanelor în cauză.

Bibliographical references:

1. Nicolae Balteș, Florin Dumiter, Delia David, Ștefania Jimon, "Trends regarding the evolution of the romanian pension system", revista Studia Universitatis „Vasile Goldis” Arad – Economics Series, volumul 28, 2018
2. Norma nr. 11/2011 privind investirea si evaluarea activelor fondurilor de pensii private, Capitolul VII- „Procedura de încadrare în grade de risc a fondurilor de pensii private”, Art.50, alin.4
3. Autoritatea de Supraveghere Financiară, „Raport privind stabilitatea piețelor financiare nebancale”, 2022
4. Legea nr. 411/2004 privind fondurile de pensii administrate privat art. 26
5. Legea nr. 204/2006 privind pensiile facultative art. 87
6. <https://www.nn.ro/pensii/pensii-facultative#tab-doc/>
7. https://pensii.generalli.ro/pensii_facultative/rentabilitate_2019.htm
8. <https://www.carpathiapensii.ro/index.php/rapoarte-carpathia-pensii/rapoartele-fondului-vital/>
9. <https://www.metropolitanlife.ro/pensia-ta-pilon-2/informatii-si-materiale0/informatii-financiare/raportare-trimestriala-privind-rata-de-rentabilitate/>